artikel 5 og giver ikke nævnte produkt nogen fællesskabsoprindelse i henhold til denne forordning.

Kutscher Pescatore Mertens de Wilmars

Sørensen Mackenzie Stuart O'Keeffe Bosco

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 26. januar 1977.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER FREMSAT DEN 12. JANUAR 1977 [1]

Høje Ret.

Denne sag er forelagt Domstolen af Verwaltungsgericht Hamburg, der har anmodet om en præjudiciel afgørelse. Det spørgsmål, den rejser, drejer sig i al korthed om, hvorvidt kasein, der er indført fra Sovjetunionen i rå tilstand, og som i Hamburg er blevet renset, formalet, sorteret og emballeret, er en vare af sovjetisk eller af tysk oprindelse. Spørgsmålet drejer sig om fortolkning af Rådets forordning (EØF) nr. 802/68 af 27. juni 1968 »om den fælles definition af begrebet varers oprindelse« (EFT-specialudgave 1968 (I), s. 157; org.ref. JO L 148 af 28. 6. 1968).

Forordningens betragtninger forklarer, at »Medlemsstaterne skal bestemme eller kontrollere de indførte varers oprindelse, når anvendelsen af den fælles toldtarif, de kvantitative restriktioner og de andre bestemmelser i forbindelse med vareudvekslingen kræver dette«, og at medlemsstaterne også »skal bekræfte udførte varers oprindelse i alle de tilfælde, hvor en sådan bekræftelse kræves af indførselslandenes myndigheder, særligt når der er fordele forbundet med en sådan bekræftelse«. Det anføres derefter, at der ikke eksisterer nogen international definition af begrebet varers oprindelse, og det fremhæves, at det er vigtigt, at der på dette område udarbejdes fælles regler for alle medlemsstater. Det fastslås derefter, at »varer, der fuldt ud er fremstillet i et bestemt land uden anvendelse af materialer, der er indført fra andre lande, skal anses at have oprindelse i dette land«, men at »virksomheder i forskellige lande i stadigt voksende omfang [deltager] successivt i en vares fremstilling«; at »det er derfor af betydning at fastlægge, hvilket af disse lande der skal anses som oprindelsesland for den pågældende vare«, og

1 – Oversat fra engelsk.

at »det er berettiget som oprindelsesland at anse det land, i hvilket den sidste væsentlige og økonomisk berettigede bearbejdning eller forarbejdning er foretaget«. Betratningerne gengiver også forordningens forfatteres synspunkt, at det skal sikres, at bestemmelserne i forordningen anvendes på ensartet måde, og at det er påkrævet, at der nedsættes et udvalg »med henblik på et snævert og effektivt samarbejde mellem Kommissionen og medlemsstaterne«.

Forordningens artikler 1, 2 og 3 definerer dens anvendelsesområde. De er ikke umiddelbart relevante i denne sag. Artikel 4 fastsætter, at »varer, der fuldt ud er fremstillet i et land, har deres oprindelse i dette land«. Den definerer derefter i enkeltheder udtrykket »varer der fuldt ud er fremstillet i et land«.

Den bestemmelse, som denne sag drejer sig om, er artikel 5, der er affattet således:

»En vare, ved hvis fremstilling to eller flere lande har deltaget, har oprindelse i det land, hvor den sidste væsentlige og økonomisk berettigede bearbejdning eller forarbejdning har fundet sted, når denne er foretaget i en dertil udstyret virksomhed og har ført til fremstilling af et nyt produkt eller udgør et vigtigt trin i fremstillingen.«

Artikel 10 fastsætter blandt andet, at oprindelsescertifikater for varer, der har deres oprindelse i Fællesskabet og udføres derfra, bekræfter, at varerne har deres oprindelse i Fællesskabet, certifikaterne kan dog, hvis »det er nødvendigt for eksporthandelen«, bekræfte, at varerne har deres oprindelse i en bestemt medlemsstat.

De eneste andre bestemmelser i forordningen, som jeg behøver at nævne, er dem, der foreskriver samarbejde mellem Kommissionen og medlemsstaterne ved anvendelsen, især dem der omhandler nedsættelse af det i betragtningerne nævnte udvalg og dettes funktioner.

Artikel 11 bestemmer følgende:

»Hver medlemsstat underretter Kommissionen om de foranstaltninger, den træffer i sin centraladministration med henblik på denne forordnings anvendelse, samt om de problemer, der opstår i forbindelse med forordningens anvendelse. Kommissionen giver omgående de andre medlemsstater underretning om disse oplysninger.«

Artikel 12 indfører udvalget, der benævnes »vareoprindelsesudvalget«, og bestemmer, at det »består af repræsentanter for medlemsstaterne og har en repræsentant for Kommissionen som formand«, samt at det selv fastsætter sin forretningsorden.

Artikel 13 bestemmer følgende:

»Udvalget kan behandle ethvert spørgsmål om anvendelsen af denne forordning, som formanden forelægger det på eget initiativ eller på begæring af en repræsentant for en medlemsstat.«

Endelig fastsætter artikel 14 en fremgangsmåde, som ikke er ulig den »forvaltningskomitéprocedure«, der kendes på landbrugsområdet, med henblik på vedtagelse af de bestemmelser, som er nødvendige til gennemførelse af artikel 4 og 5 m.fl. Kommissionen forelægger efter denne fremgangsmåde et udkast, som udvalget kan afgive udtalelse om. Kommissionen vedtager de i udkastet omhandlede bestemmelser, når de er i overensstemmelse med udvalgets udtalelse. Hvis disse bestemmelser ikke er i overenstemmelse med udvalgets udtalelse, eller hvis udvalget ikke afgiver nogen udtalelse, forelægger Kommissionen et forslag for Rådet, men hvis Rådet ikke træffer afgørelse inden tre måneder, vedtages de foreslåede bestemmelser af Kommissionen.

Kommissionen har gennem årene i henhold til den i artikel 14 fastsatte fremgangsmåde vedtaget en række forordninger »om bestemmelse af oprindelsen af«

visse slags varer. Hver af disse forordninger er citeret, og deres virkninger analyseret i afsnit 10 i Kommissionens indlæg. En hensyntagen til disse forordninger er nyttig, da de kan illustrere de problemer, der kan opstå ved anvendelsen af artikel 5. Jeg skal vende tilbage til nogle af de eksempler, som de kan afgive. De illustrerer også, at der i særlige tilfælde kan bestå forskellige opfattelser vedrørende anvendelsen af artikel 5. Medens de fleste forordninger således angiver at være »i overensstemmelse med vareoprindelsesudvalgets udtalelse« — naturligvis uden angivelse af i hvilke tilfælde udvalgets udtalelse var enstemmig, og i hvilke tilfælde der forelå en flertalsafgørelse — angiver betragtningerne til forordning (EØF) nr. 964/71 af 10. maj 1971 »om bestemmelse af oprindelsen af kød og spiseligt slagteaffald af visse husdyr, fersk, kølet eller frosset« (EFT-specialudgave 1971 (I), s. 228, org.ref. JO L 104 af 11. 5. 1971), at der i dette tilfælde ikke foreligger nogen tilslutning fra vareoprindelsesudvalget til Kommissionens forslag, og at Rådet ikke har truffet nogen beslutning inden for dets frist på tre måneder.

Kommissionens juridiske konsulent forklarede under den mundtlige forhandling, at i praksis vedtages en forordning i henhold til artikel 14 kun, når der inden for vareoprindelsesudvalget består tvivl eller uenighed vedrørende svaret på et særligt problem. Når der ikke foreligger nogen sådan tvivl eller uenighed, anses det for tilstrækkeligt at henvise til udvalgets udtalelse. Dette er indtil nu sket i tre tilfælde, som nærmere er omtalt i afsnit 11 i Kommissionens indlæg. I det første tilfælde fandt udvalget, at sterilisation af lægelige instrumenter ikke var en bearbejdning eller forarbejdning, der var væsentlig nok til at »give oprindelse« i henhold til artikel 5. I det andet tilfælde fandt det derimod, at fremstilling af minutkød af indført frisk oksekød udgjorde en sådan forarbejdning. Dette forekommer mig at have været fuldstændig klare tilfælde. Det tredje tilfælde er det foreliggende. Udvalget har ved to lejligheder under omstændigheder (som jeg senere skal komme ind på) med ensstemmighed vedtaget, at formaling, sortering og emballering af indført kasein ikke udgjorde en bearbejdning eller forarbejdning, der kunne give oprindelse.

Domstolen er særlig af Kommissionen blevet anmodet om at tage stilling til spørgsmålet om lovmæssigheden eller retsvirkningen af en sådan udtalelse fra udvalget. Kommissionen indrømmer, at der ikke i så henseende kan opstilles en sondring mellem en udtalelse fra oprindelsesudvalget og en udtalelse fra nomenklaturudvalget for den fælles toldtarif, som Domstolen i de forenede sager 98 og 99/75, *Carstens Keramik* mod *Oberfinanzdirektion Frankfurt am Main,* Sml. 1976, s. 252, (dommens præmis nr. 12) fastslog ikke har bindende virkning, men fremstår som en »gyldig angivelse« med henblik på fortolkning af den fælles toldtarif. Jeg er enig heri. Der består ikke nogen relevant forskel mellem bestemmelserne i artiklerne 12, 13 og 14 i forordning nr. 802/68 og bestemmelserne i Rådets forordning (EØF) nr. 97/69 af 16. januar 1969, der indfører nomenklaturudvalget for den fælles toldtarif og omhandler dets nedsættelse og funktioner. Det er klart, at de førstnævnte bestemmelser ikke tillægger vareoprindelsesudvalget nogen beføjelse til at afgive udtalelser, der i sig selv har en retligt bindende virkning, men det er lige så klart, at Domstolen ikke ved fortolkningen af en bestemmelse som artikel 5 kan ignorere Kommissionens og medlemsstaternes kompetente myndigheders synspunkter.

Kommissionen henviser i sit indlægs afsnit 12 til en tredje gruppe eksempler på tilfælde, hvor artikel 5 anvendes ensartet i medlemsstaterne. Denne gruppe består af tilfælde, hvor medlemsstaterne med Kommissionens vidende alle har vedtaget den samme fortolkning af denne artikel uden nogen indgriben fra Kommissionen eller vareoprindelsesudvalget. I Kommissionens indlæg blev der med eftertryk henvist til nogle af disse eksempler. Det antages således i almindelighed, at den

blotte formaling af kaffe ikke giver oprindelse i modsætning til fremstilling af koffeinfri kaffe (samt formentlig pulverkaffe).

Disse forekommer mig også at være klare tilfælde. Der er et par eksempler, som jeg ikke mener er så åbenbare: det antages, at knusning af sten til fremstilling af ballast ikke giver oprindelse, men at slibning og polering af diamanter gør.

Jeg skal herefter undersøge dette tilfældes faktiske omstændigheder.

Gesellschaft für Überseehandel mbH, som er sagsøger i tvisten for Verwaltungsgericht, har i nogle år indført uformalet kasein fra Sovjetunionen og fra Polen. Kaseinet ankommer i denne tilstand i brudstykker i størrelser fra en ært til en hasselnød og er uanvendelig for de industrier (såsom fabrikanter af lim, farve, karton, plastikemballage osv.), der anvender kasein som råstof. Før de kan bruge det, må det først renses og derefter finmales til størrelser, der beskrives som »30, 60 eller 90 masker« eller undertiden til en af brugeren foreskrevet størrelse. Denne rensning og formaling foretages af den sagsøgende virksomhed i en dertil konstrueret mølle, som den ejer i Hamburg. »Samtidig«, fremfører den sagsøgende virksomhed i sit skriftlige indlæg for Verwaltungsgericht, »udføres kvalitetskontrol i forbindelse med den nødvendige sorteringsproces«. Den formalede kasein er derefter, når den er emballeret, klar til levering til den sagsøgende virksomheds kunder. (Jeg har taget disse faktiske omstændigheder fra det nævnte skriftlige indlæg under hensyn til formuleringen af det spørgsmål, som Verwaltungsgericht har forelagt for Domstolen.)

Som det fremgår af den liste, der udgør bilag 1 til den sagsøgende virksomheds indlæg, befinder mange af den sagsøgende virksomheds kunder sig i tredjelande. Det er til fordel for den sagsøgende virksomhed at have certifikater for dens udførsler til dem, der angiver Forbundsrepublikken Tyskland som oprindelsesland for dens formalede kasein. Hvis den sagsøgende virksomhed er berettiget til sådanne certifikater, er den ansvarlige myndighed for udstedelse heraf under de foreliggende omstændigheder Handelskammer (handelskammeret) Hamburg, der er sagsøgte ved Verwaltungsgericht. Som sagsøgtes advokat forklarede under retsmødet, har sagsøgte altid haft vanskelighed ved at fastslå, hvordan artikel 5 skal anvendes på den sagsøgende virksomheds produkt. Indtil 1. juni 1972 udstedte sagsøgte certifikater — efter anmodning fra den sagsøgende virksomhed — der angav, at det pågældende kasein var af tysk oprindelse. Derefter holdt sagsøgte imidlertid op hermed. Men i den følgende måned genoptog sagsøgte udstedelsen, formodentlig som følge af forestillinger fra den sagsøgende virksomhed. I september 1975 hørte sagsøgte imidlertid igen op hermed, tilsyneladende på grund af den af forbundsregeringen udtrykte tvivl. Parterne er uenige om, hvorvidt sagsøgte var berettiget til at gøre dette, når henses til betingelserne i et løfte, som sagsøgte gav den sagsøgende virksomhed i juli 1972. Men Domstolen er ikke blevet forelagt noget spørgsmål i så henseende.

Forbundsregeringen forelagde sin tvivl for vareoprindelsesudvalget, der under sit møde 17. og 18. december 1975 udtalte, at »formaling, sortering og emballering af kasein ikke udgjorde en tilstrækkelig grad af bearbejdning efter betydningen i forordning (EØF) nr. 802/68, artikel 5 til at give det herved fremkomne produkt oprindelse i det land, hvor bearbejdningen fandt sted«. (Referatet fra dette møde såvel som det dokument, der omhandlede det af den tyske delegation rejste spørgsmål, og som forud rundsendtes til udvalgets medlemmer, er blandt de dokumenter, som Kommissionen fremlagde for Domstolen på dennes opfordning).

Den 24. februar 1976 skrev den sagsøgende virksomheds advokat til Kommissionen og anmodede om, at udvalget måtte tage spørgsmålet op til fornyet overvejelse, idet han i bilag udførligt fremstil-

lede de faktiske omstændigheder og anbringender, som den sagsøgende virksomhed støttede sig på. Den 16. marts 1976 anlagde den sagsøgende virksomhed det foreliggende søgsmål for Verwaltungsgericht, og en kopi af dens stævning under nævnte søgsmål blev af dets advokat oversendt til Kommissionen for at blive vedlagt de for udvalget foreliggende dokumenter. Den realitetspåstand, som den sagsøgende virksomhed nedlægger under nævnte søgsmål, er, at sagsøgte skal forpligtes til at udstede oprindelsescertifikater til den sagsøgende virksomhed »for kasein der er indført fra tredjelande til Forbundsrepublikken Tyskland, og som er formalet her«. Den 28. maj 1976 afsagde Verwaltungsgericht kendelse om at forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

»Skal råkasein, der er udvundet i tredjeland, og som i et af EF's medlemslande på den af sagsøgeren i nærværende sag beskrevne måde er formalet til brugbar kasein, ifølge artikel 5 i Rådets forordning (EØF) nr. 802/68 anses for at have oprindelse i dette medlemsland?«

Vareoprindelsesudvalget, som var blevet forelagt de to skrivelser fra den sagsøgende virksomheds advokat, besluttede under sit møde den 22. og 24. juni 1976 med enstemmighed at stadfægte sin tidligere udtalelse. Det indtog også det standpunkt, at der ikke var påkrævet nogen forordning for det pågældende område. (Et uddrag af udkastet til referat fra dette møde og kopier af de pågældende skrivelser er også blandt de dokumenter, som Kommissionen har fremlagt på Domstolens opfordring).

Den sagsøgende virksomhed anfører, at udvalget ikke ved nogen af de lejligheder, hvor det afgav udtalelse, gav nogen begrundelse. Også her er jeg enig med Kommissionen, som har anført, at da udvalgets udtalelse ikke havde nogen retlig virkning, var det heller ikke forpligtet til at angive sine begrundelser.

Jeg skal nu undersøge det af Verwaltungsgericht forelagte spørgsmål.

Den sagsøgende virksomhed, sagsøgte og Kommissionen er enige om, at en bearbejdning eller forarbejdning for at give oprindelse i henhold til artikel 5 skal opfylde fire betingelser. Den skal:

1. have været den sidste væsentlige bearbejdning eller forarbejdning;
2. have været økonomisk berettiget;
3. være foretaget i en dertil udstyret virksomhed;
4. have ført til fremstilling af en nyt produkt eller udgøre et vigtigt trin i fremstillingen.

Der er også enighed om, at den anden og den tredje betingelse er opfyldt i dette tilfælde: formalingen af kasein er økonomisk berettiget, og den foretages i en dertil udstyret virksomhed. Striden står om den første og den fjerde betingelse.

Jeg skal for det første anføre, at efter min mening er den første betingelse opfyldt i dette tilfælde. Sagsøgte og Kommissionen anfører, at den sagsøgende virksomheds arbejdsprocesser ikke udgør en »væsentlig« bearbejdning eller forarbejdning. Kommissionen forsøgte for at sammenligne betydningen af den første og den fjerde betingelse at hævde, at man ved afgørelsen af, om en forarbejdning er »væsentlig«, må betragte den ud fra et »dynamisk« synspunkt, dvs. tage hensyn til den rolle, som denne forarbejdning har spillet i fremstillingsprocessen betragtet under ét, hvorimod man for at afgøre, om en forarbejdning har ført til »fremstilling af et nyt produkt« eller om den udgør »et vigtigt trin i fremstillingen« (den fjerde betingelse), må betragte den ud fra et et »statisk« synspunkt, dvs. sammenligne det produkt, der eksisterede før forarbejdningen, med det der eksisterede efter denne. Det forekommer mig, at dette er at føre den semantiske analyse for vidt. Efter min mening er en bearbejdning eller forarbejdning »væsentlig«, hvis den er det modsatte af uvæsentlig, dvs. hvis den ikke er ubetydelig eller er uvigtig. Jeg mener derfor, at udtrykket »den sidste væsentlige bearbejdning eller forarbejdning« i artikel 5 skal fortolkes som ét begreb, hvor eftertrykket må ligge på »den sidste«.

Efter min mening er det vanskeligste spørgsmål i dette tilfælde, om den fjerde betingelse er opfyldt.

Den sagsøgende virksomhed anfører ikke i så henseende, at formalet kasein sammenlignet med råkasein udgør et »nyt produkt«. Derfor drejer hele spørgsmålet sig om, hvorvidt den sagsøgende virksomheds arbejdsprocesser udgør et »vigtigt trin i fremstillingen« i betydningen af dette udtryk i artikel 5.

Det er ubestridt, at de i det mindste i én forstand udgør »et vigtigt trin i fremstillingen«, thi uformalet kasein er, som den sagsøgende virksomhed understreger, uanvendeligt for de industrier, der anvender kasein som råstof. Dette punkt besvares heller ikke ved at anføre, at dette blot viser, at disse arbejdsprocesser er »økonomisk berettigede«. De i artikel 5 fastsatte fire betingelser er i et vist omfang sammenfaldende, og det kan ikke være rigtigt at lade faktiske forhold, der godtgør, at en af dem er opfyldt, ude af betragtning under afgørelsen af, hvorvidt en anden er opfyldt.

Efter min mening er det imidlertid desværre ikke muligt at afgøre spørgsmålet på dette enkle grundlag. Udtrykket »et vigtigt trin i fremstillingen« må fortolkes efter konteksten i artikel 5 og især med henblik på formålet med denne artikel. På dette grundlag må udtrykket antages at henvise til et trin i fremstillingen, der er betydningsfuldt nok til at bestemme det pågældende produkts oprindelse.

Det er her, at de af Kommissionen i henhold til artikel 14 vedtagne forordninger er nyttige, thi de viser, i hvor høj grad spørgsmålet beror på et skøn og i grænsetilfælde på en praktisk bedømmelse. Dette er næppe overraskende, thi ordet »væsentlige« antyder i sig selv et skønmæssigt og relativt udtryk.

Jeg skal selvfølgelig ikke gennemgå enhver af disse forordninger for Domstolen, og jeg skal heller ikke gentage den fejl, som jeg følte Kommissionen ind imellem begik ved at behandle dem, som om de kunne give autoritativ vejledning vedrørende fortolkningen af artikel 5, endog under omstændigheder hvor de ikke finder direkte anvendelse. Jeg skal blot eksempelvis henvise til nogle af bestemmelserne i nogle af disse forordninger.

Det er interessant indledningsvis at sammenligne den første og den sidste af de pågældende forordninger dvs. forordning (EØF) nr. 641/69 af 3. april 1969 »om bestemmelse af oprindelsen af visse varer fremstillet af æg« (EFT-specialudgave 1969 (I), s. 175; org.ref. JO L 83 af 4. 4. 1969) og forordning (EØF) nr. 2026/73 af 25. juli 1973 »om fastsættelse af druesafts oprindelse« (EFT-specialudgave L 206 af 27. 7. 1973). Den førstnævnte fastsætter kort sagt, at fremstilling af tørrede æg gennem tørring af æg er en bearbejdning, der giver oprindelse. Den sidste fastsætter, ligeledes kort sagt, at fremstilling af druesaft fra druemost ikke giver oprindelse. Endvidere er der forordning (EØF) nr. 315/71 af 12. februar 1971 »om bestemmelse af oprindelse af vermuthbasisvine og vermuthvine« (EFT-specialudgave 1971 (I), s. 63; org.ref. JO L 36 af 13. 2. 1971). Den bestemmer, at tilsætningen til vin af most af friske druer, koncentreret most eller alkohol med henblik på fremstilling af »basisvine« ikke giver oprindelse, men at forarbejdning af »basisvine« til vermuthvine ved aromatisering giver oprindelse. Dette er uden tvivl rigtigt, men det viser, hvor tynd skillelinjen kan være.

Dernæst findes der forordninger, der for at sige det rent ud hviler på et skøn. Typisk for disse er forordning (EØF) nr. 2632/70 af 23. december 1970 »om bestemmelse af oprindelsen af radio- og fjernsynmodtagerapparater« (EFT-specialudgave 1970 (III), s. 808 org.ref. JO L 279 af 24. 12. 1970) og forordning (EØF) nr. 861/71 af 27. april 1971 »om bestemmelse af båndoptageres oprindelse« (EFT-specialudgave 1971 (I), s. 218; org.ref. JO L 95 af 28. 4. 1971). Artikel 1 i hver af disse bestemmer, at »fremstilling af« de pågældende produkter »giver kun disse

oprindelse i det land eller i Fællesskabet, hvor fremstillingen finder sted, såfremt den værdi, der opstår ved monteringsarbejder og eventuel anvendelse af dele med oprindelse i dette land eller i Fællesskabet, repræsenterer mindst 45 procent af fakturaprisen ab fabrik«.

Forordning (EØF) nr. 1039/71 af 24. maj 1971 »om bestemmelse af oprindelsen af visse tekstilvarer« (EFT-specialudgave 1971 (I), s. 245; org.ref. JO L 113 af 25. 5. 1971) er fuld af eksempler på fine sondringer mellem forskellige fremstillingsprocesser. Den fastsætter faktisk også, at brodering kun giver oprindelse, »såfremt den broderede overflade udgør mindst 5 % af den broderede vares samlede overflade«.

Jeg finder det ikke nødvendigt at fremføre flere eksempler.

Sagsøgte og Kommissionen sammenlignede den formalingsproces, der udføres af den sagsøgende virksomhed, med formaling af kaffe eller af peber. Jeg mener ikke, at de kan sammenlignes, thi kasein formales ikke hos købmanden eller i køkkenet, således som det ofte sker med kaffe, eller ved bordet, som det sker med peber.

Kommissionen støttede sig også i en vis udstrækning på det forhold, at formaling af kasein ikke ændrer dets klassifikation i den fælles toldtarif (position 35.01) og ikke omtales i handelskonventionerne, og handelsaftalerne mellem Fællesskabet og tredjelande som et forhold, der påvirker oprindelsen. Men dette er, som Kommissionen vist nok selv indrømmede, ikke afgørende.

Den sagsøgende virksomhed fremlægger på sin side (som bilag 2 til sit skriftlige indlæg) de svar, som dens kunder har givet på et spørgeskema, den tilsendte dem den 28. maj 1976, dvs. samme dag som Verwaltungsgericht afsagde sin forelæggelseskendelse. Jeg mener ikke, at disse svar støtter den sagsøgende virksomhed. Ganske vist indrømmede de fleste af de pågældende kunder, men på ingen måde dem alle, at den sagsøgende virksomheds arbejdsprocesser udgør et vigtigt trin i fremstillingen. Men spørgeskemaet var udformet med henblik på at fremkalde dette svar, og desuden vedrørte det ikke spørgsmålet om oprindelse. Spørgeskemaet fremkaldte sandelig nogle mærkværdige resultater. En kunde antog for eksempel, at den sagsøgende virksomheds arbejdsprocesser førte til fremstilling af et »nyt produkt«, men mente ikke, at de var vigtige.

Hvad der til slut efter megen tøven har overbevist mig om, at jeg bør komme til samme slutning som vareoprindelsesudvalget og Kommissionen, er et af Kommissionen fremført anbringende, der er støttet på den forholdsmæssige betydning af de bearbejdninger, der fører til fremstilling af råkasein, og de bearbejdninger, der udføres af den sagsøgende virksomhed. Som jeg har sagt, er der ingen tvivl om, at de forarbejdningsprocesser, som den sagsøgende virksomhed udfører, er væsentlige, men det synes, som om de bearbejdninger, hvorved råkasein fremstilles, er af overvejdende betydning ved fastsættelsen af kvaliteten og især arten af den producerede kasein. Kommissionen gav en beskrivelse af disse arbejdsprocesser i sit skriftlige indlæg, og denne beskrivelse blev ikke bestridt af den sagsøgende virksomhed. Jeg finder det ikke nødvendigt at gå i tekniske detaljer. Det er tilstrækkeligt at anføre, at kaseinets kvalitet og art i almindelighed afhænger af en række faktorer, såsom i hvor høj grad fedt er blevet fjernet fra den skummetmælk, som udgør råvaren, arten af det benyttede koaguleringsmiddel (svovlsyre, mælkesyre, saltsyre eller osteløbe) og dettes renhed og mængde, den temperatur som blandingen er blevet opvarmet til, effektiviteten af den endelige tørringsproces osv.

Tre mindre betydende dele af bevismaterialet forekommer mig at bekræfte dette indtryk.

Den første er et brev (indeholdt i bilag 2 til den sagsøgende virksomheds skriftlige

indlæg) sendt til det sagsøgende selskab fra dets største japanske kunde som en kommentar til den sagsøgende virksomheds spørgeskema, i hvilket denne kunde klart skelner mellem »osteløbe kaseinbrugere« og »syre kaseinbrugere«.

Den anden er en kommentar, som den tyske regering fremsatte, da den forelagde sin tvivl for vareoprindelsesudvalget. Den sagde om den sagsøgende virksomheds produkt: »Den formalede kasein er ganske klart af interesse for andre kundekredse end dem, som EØF-produktet der er af højere kvalitet er egnet for, således at disse producenter ikke mister nogen forretning«.

Den tredje er de svar, som blev givet af nogle af den sagsøgende virksomheds kunder på et af de spørgsmål, der var indeholdt i dens spørgeskema. Dette spørgsmål efterfulgte et spørgsmål, hvorved kunden blev anmodet om at oplyse, hvorvidt han selv havde købt eller ville overveje at købe en kaseinmølle. Spørgsmålet lød:

»Hvis ja, hvilken prisfordel mener De er påkrævet for uformalet kasein til kompensation for Deres mølleudgifter, risikoen for snavs og den uens kvalitet fra sæk til sæk?

2 %, 5 %, 10 %, 20 %.«

Af de kunder, der besvarede dette spørgsmål (de udgjorde et mindretal) svarede to 5 %, seks svarede 10 %, én svarede 20 % og én »mere«. Faktisk var der ingen af den sagsøgende virksomheds kunder, der ejede en kaseinmølle, eller som anførte, at de ville overveje at købe en, men disse svar tyder på, at omkostningerne ved rensning, formaling og sortering alt i alt betragtes som udgørende en mindre del af de samlede omkostninger ved formalet kasein.

Som resultat mener jeg, at Domstolen bør besvare det af Verwaltungsgericht forelagte spørgsmål ved at udtale, at råkasein, der er købt ubehandlet i tredjeland, og som er blevet renset, formalet, sorteret og emballeret i en af EØF's medlemsstater ikke i medfør af Rådets forordning (EØF) nr. 802/68, artikel 5 skal anses for at have oprindelse i denne medlemsstat.